

eşik

nafaka

Berçekleri

KAMPANYASI

#YasalaraDokunmaUygula

Nafaka sadece kadınlara mı bağlanıyor?

Medeni Kanun'a göre yoksulluk nafakası kadın veya erkek ayrımı olmaksızın boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen tarafa bağlanabiliyor.

Ancak uygulamada, kadını ev içi bakım emeğine hapseden toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik eşitsizlikler nedeniyle nafaka alanların çoğunluğunu kadınlar oluşturuyor.

Unutmayalım ki, 1990 yılına kadar Medeni Kanun'un 159. maddesi, kadının çalışmasını kocasının iznine bağlıyordu. Anayasa Mahkemesi'nin iptal ettiği bu maddenin etkileri toplumun bir kesiminde etkisini sürdürüyor ve kadınların çalışması fiilen engelleniyor.

İncelenen boşanma davası dosyalarında erkeklerin %7'sinin, kadınların ise %47'sinin hiçbir geliri yoktu.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ortadan kalktığında, aile içi bakım yükümlülüğünü erkekler de üstlenmeye başladığında boşanma nedeniyle yoksulluğa düşen erkek olursa, onlara da nafaka bağlanacaktır.

Kaynak: Kadın Dayanışma Vakfı, 2024 Yoksulluk Nafakası Araştırması, 16 il, 155 boşanma dosyası

Boşanan tüm kadınlara nafaka bağlanıyor mu?

Hayır. Nafaka bağlanmasının şartları var.

Öncelikle yoksulluk nafakası talebi olması gerekir. Yargıç kendiliğinden yoksulluk nafakası bağlayamaz. (Örneğin boşanmayla sonuçlanan dosyaların %56'sında kadınlar yoksulluk nafakası talep etmedi. Esasa girilen 1.023 dosyanın yalnızca %12,2'sinde -toplam 120 dosya- yoksulluk nafakasına hükmedildi*)

Nafaka isteyen eşin boşanmada kusurunun daha ağır olmaması gerekir. İddia edildiği gibi eşini aldatan, eşine şiddet uygulayan vb. biçimlerde kendisi kusurlu olan eşe nafaka bağlanmaz.

- Nafaka isteyen eşin, boşanma sonrasında barınma, beslenme, sağlık vb. temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak olması, boşanma nedeniyle yoksulluğa düşmesi gerekir.
- Nafakayı ödeyecek olan eşin gelirinin/mal varlığının nafaka ödeyebilecek düzeyde olması gerekir.

Nafaka ancak bu şartlar varsa nafakaya hükmedilir.

Kaldı ki, birçok nafaka talebi mahkemelerce reddedilmekte ya da kısmen kabul edilmektedir.

* Kaynak: İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi

Kadınlar bağlanan yüksek nafakalarla ömür boyu lüks içinde mi yaşıyor?

Araştırmalar, ortalama yoksulluk nafakasının çoğu zaman kamuoyunda iddia edildiği gibi yüksek rakamlar olmadığını ortaya koyuyor.

Ortalama yoksulluk nafakası 1.179 TL'dir. 2026 asgari ücretine oranı %4.2'dir*. Bu rakamın kadınların lüks içinde yaşamasını sağlaması bir yana, açılanan açlık ve yoksulluk sınırlarının çok çok altında olduğu açıktır.

2019 yılındaki ortalama nafakanın 370 dolar olarak karşılığı bugün 2.188 TL. iken, ortalama nafaka artan enflasyon ve pahalılığa rağmen neredeyse yarı yarıya düşmüştür.

Ne yazık ki, mahkemelerde bütün yasal koşulları olduğu halde kadın ve çocuklar için son derece yetersiz nafakalar bağlanmaktadır.

- Yoksulluk nafakası bağlanma davalarında tam kabul oranının 8 yıllık ortalaması %18,52'dir.
- Davaların %58,7'si kısmi kabulle sonuçlanmaktadır; yani mahkemeler çoğunlukla talep edilen miktarın altında nafaka miktarı belirleyerek, hakkı tanımakla birlikte fiilen kırpılmaktadır.

Bu nedenle, "Mahkemeler kadınlar lehine karar veriyor, erkekler davaya bir sıfır yenik başlıyor" gibi söylemler de gerçeği yansıtmamaktadır.

*Kaynak: Kadın Dayanışma Vakfı, 2019 ve 2024 Yoksulluk Nafakası Araştırması,

** Kaynak: Adalet Bakanlığı Adli İstatistikler Raporları

Nafakalar süresiz mi bağlanıyor, ömür boyu mu ödeniyor?

Nafaka, süresiz bağlanır ama Medeni Yasa'nın 176. Maddesinde belirtilen koşullarda kesilebilir.

- Nafaka alan tarafın yeniden evlenmesi veya taraflardan birinin ölmesi durumunda nafaka ödemesi hiçbir dava açmaya gerek olmadan kendiliğinden son bulur.
- Yoksulluğun ortadan kalkması, nafaka alacaklısının evlenme olmadan fiilen evliymiş gibi başka birisi ile birlikte yaşaması ve haysiyetsiz hayat sürmesi durumlarında mahkeme kararı ile kaldırılabilir.

Ayrıca tarafların malî durumlarının değişmesi veya hakkaniyetin gerektirdiği hâllerde nafakanın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir. Nafaka ödeyen kişinin gelirinin önemli ölçüde azalması, işsiz kalması, iflas etmesi gibi durumlarda nafaka kaldırılabilir ya da miktarı azaltılabilir. Aynı şekilde nafaka alacaklısının çalışma, miras vb. yollarla yoksulluktan çıkması durumlarında da nafaka kaldırılabilir.

2021'de nafakanın azaltılması talebiyle açılıp karara bağlanan dava sayısı sadece 39 iken, kaldırılması talebiyle görülüp karara bağlanan dava sayısı ise 669'dur. Erkekler aynı şekilde çocuklar için ödedikleri iştirak nafakalarının indirilmesi ya da kaldırılması için de davalar açıp kazanmaktadırlar. Çocuklara ödenen nafaka miktarının azaltılması davaları 2013-2021'e %83,3 artarken, tamamen kaldırılması için açılan davalar %62 oranında yükselmiştir.

Kaynak: Adalet Bakanlığı Adli İstatistikler Raporları

nafaka Gerçekleri

Bir gün evli kalıp ömür boyu nafaka ödeniyor mu?
Bir günlük evlilikten sonra dava açılması için ortada ağır bir kusur, aşırı bir şiddet ya da bir dolandırıcılık olması gerekir. Bu da bazı evliliklerin iptalini gerektirebilir, nafaka yükümlülüğü doğmaz.

Türkiye'deki boşanmaların sadece
% 2,8'i
bir yıldan az süren evlilikleri kapsamaktadır.

BİR GÜN EVLİ KALIP ONLARCA YIL NAFKA ÖDENDİĞİ İDDİASINA DAİR ŞU ANA DEK SOMUT, GERÇEK TEK BİR DAVA ÖRNEĞİ ORTAYA KONULMAMIŞTIR.

#NafakaHaktır

esik
Eşitlik İçin Kadın Platformu

Bir gün evli kalıp ömür boyu nafaka ödeniyor mu?

Bir gün evli kalıp onlarca yıl nafaka ödendiği iddiasına dair şu ana dek somut, gerçek tek bir dava örneği ortaya konulmamıştır.

Bir günlük evlilikten sonra dava açılması için ortada ağır bir kusur, aşırı bir şiddet ya da bir dolandırıcılık olması gerekir. Bu da bazı evliliklerin iptalini gerektirebilir, nafaka yükümlülüğü doğmaz.

EŞİK'in 2023 yılında bu tür nafaka mağduriyeti iddialarıyla ilgili verilerin açıklanması için Bakanlıklara yaptığı çağrıya hala yanıt verilmemiştir. Aynı çağrıda 1-2 gün evli kalıp mağdur olduğunu iddia eden çevrelere de seslenilmiş ve haksız bir ödeme varsa, kadınlar olarak bunu üstleneceğimiz ilan edilmiştir. Bu çağrıya da yanıt gelmemiştir. Üstelik 10 gün evli kalıp 30 yıldır nafaka ödediğini iddia eden bir akademisyenin de akademisyen olmadığı ortaya çıkmış, dava dosyasına da kimse ulaşamamıştır.

Türkiye'deki boşanmaların sadece %2,8'i bir yıldan az süren evlilikleri, %70'ten fazlası 5 yıldan uzun süren, yarıya yakını ise 11 yıldan fazla süren evlilikleri kapsamaktadır. Üstelik 1 yıldan az süren evliliklerde kaç kadına yoksulluk nafakası bağlandığına dair veri hala yoktur ve sanki bu durum son derece yaygınmiş izlenimi yaratmak en basit tabiriyle durumu çarpıtmaktır.

Kaldı ki, ölünceye kadar nafaka mı olur sorusu hakkaniyetli bir soru değildir. Koşullar değiştiğinde nafaka her zaman azaltılabilir ya da tamamen kaldırılabilir. Ayrıca, örneğin 60 yaşında boşanan bir ev kadınına ödenen nafaka, koşulları varsa ve yargıç kararıyla nafaka borçlusu öldükten sonra bile devam edebilir. Adalet bunu gerektirir. Örneğin Almanya, İngiltere ve Belçika'da böyledir.

Kaynak: Adalet Bakanlığı Adli İstatistikler Raporları 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021

Erkekler bağlanan nafakaları düzenli ödüyor mu?

Bugün nafaka konusundaki gerçek sorunları kadınlar ve çocuklar yaşamaktadır. Birçok durumda ihtiyaç olduğu halde nafakaya hükmedilmemekte, nafaka bağlandığında son derece yetersiz miktarlarda bağlanmakta, bunların da tahsil edilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Sorun "yüksek nafaka" değil; mahkeme kararlarının uygulanmaması ve kadınlarla çocukların ekonomik olarak yalnız bırakılmasıdır. Verilere bakalım*:

• Nafakaların %44'ü ödenmiyor.

- Ödenmeyen nafakaların yalnızca %38'i için icra takibi başlatılıyor.
- İcraya taşınan dosyaların yaklaşık %20'sinde tahsilat yine yapılamıyor
- Nafakayı tahsil edemeyen kadınların icraya başvuru oranı düşüyor: 2019'daki %44,3 iken 2024'te %38'e düştü. (Hukuki yollardan sonuç alınabileceğine güvensizlik, masrafların ve bürokrasinin fazlalığı, talep halinde şiddete maruz kalma korkusu ve devlet tarafından bu şiddetten korunmayacağı konusundaki umutsuzluk başlıca nedenler).

Kaynak: Kadın Dayanışma Vakfı'nın 2024 Yoksulluk Nafakası Araştırması

Nafaka ile kadına karşı şiddet arasında bir ilişki var mı?

Kadın ve çocuklara nafaka ile ilgili yaşatılan ödememe ya da eksik ödeme gibi sorunlar bizzat ekonomik şiddetin kendisidir. Aynı şekilde yasal hakkı olan nafakayı talep eden kadınlara uygulanan sözel şiddet ve aşağılama da ağır bir psikolojik şiddet ve ayrımcılıktır. Onurlu kadın, haklarını bilen ve talep eden kadındır.

Şiddet boşanma davalarında ana nedendir. Davaların;

- %88.4'ünde şiddet iddiası bulunmaktadır.
- %25'inde bu şiddet nedeniyle (çoğu öldürmeye teşebbüs, tecavüz, borçlandırma gibi ağır şiddetler) ceza davaları açılmıştır.
- %42'sinde 6284 sayılı şiddet yasası uyarınca koruma kararı alınmıştır*.

2011 Türkiye Aile Yapısı Araştırması'na (TAYA) göre, boşanma nedeni olarak kadınlar yüksek oranda 'dayak ve kötü muamele'yi, erkekler 'eşlerin ailelerine saygısız davranması'nı göstermektedir. 2014 yılı Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırmasına (TBNA 2014) göre de erkekler için ilk sıradaki boşanma nedeni 'yakın çevre' iken; kadınlar için boşanma nedenlerinin başında 'şiddet' gelmektedir.

Yoksulluk nafakası, kadınların şiddet içeren evliliklerden çıktıklarında ekonomik olarak ayakları üzerinde durabilmesini sağlayan sosyo-hukuki bir destektir. Bu hakkın zayıflatılması veya sınırlandırılmasının tartışılması bile kadınların şiddet dolu evliliklere mahkum edilmesi riski nedeniyle endişe vericidir. Yoksulluk nafakası kadının 'can güvenliği ve özgürlüğü için bir ön şart'tır. Bu mali güvence olmadığında, şiddet çemberinden çıkmak neredeyse imkansız hale gelir.

Ayrıca kadınlar boşanma davası öncesi, sırası ve sonrasında ağır psikolojik veya fiziksel şiddet, misillemeler ve tehditler nedeniyle nafaka haklarından vazgeçmeye zorlanmakta, sırf bu nedenle şiddete maruz kalmakta ve devletten yeterli korumayı görememektedir.

· Kaynak: Kadın Dayanışma Vakfı'nın 2019, 2024 Yoksulluk Nafakası Araştırmaları

Küçük çocuklu kadınlar nafakasız bırakıldığı takdirde çocuk bakımını kim üstlenecek?

Araştırmalara göre, açılan boşanma davalarının %86'sında çocuk bulunmaktadır.

2025 yılında boşanan çiftlerin çocukları için verilen velayet kararlarında çocukların %74,6'sı annelerin yanında kalmıştır.

Nafaka tartışılırken unutulmaması gereken soru şudur: Bu çocuklara kim bakacak? Bakım, eğitim, sağlık gibi işlerle kim ilgilenecek?

Kreş gibi kurumsal, aileden kadınların yardımı gibi toplumsal desteklerin olmadığı koşullarda çocuklu yalnız anneler çocuklarını bırakıp çalışmamaktadır. 3 yaş altı çocuğu olan kadınların istihdam oranı %26.9 iken, erkeklerin oranı %90.9'dur.

3-4 yıllık evlilikte, örneğin 1-2 yaşında iki çocukla ortada kalan kadının ne yapacağı hiç tartışılmıyor. Çocukları bırakacak kimsesi olmayan kadının nasıl çalışacağı, evde kalıp çocuklara baksa nasıl geçineceği kimsenin umurunda imiş gibi görünmüyor.

Üç çocuk yetmiyor, beş çocuk diyorlar.
Aile yılı yetmiyor, aile 10 yılı ilan ediyorlar.

İktidara geldikleri günden beri "kadının en büyük kariyeri anneliğidir" diyen, "anneliği reddeden, ev işlerini bir kenara koyan kadın yarım" diyen, iş isteyen kadınlara "evdeki işler yetmiyor mu, size evdeki işler yeter, size eşiniz baksın" diyorlar.

Sonra da erkeklerin yeniden evlenmesini kolaylaştırmak için evlere ve anneliğe hapsedtikleri kadınları açlığa ve yoksulluğa terketmek istiyorlar. Milyonlarca kadının nafakasıyla, çocuğun hayatıyla oynuyorlar.

Kaynaklar, sırasıyla: Kadın Dayanışma Vakfı - TÜİK-Boşanma İstatistikleri 2025, TÜİK-2025 istihdam istatistikleri

Nafaka süreli hale getirilirse geçmişte hükmedilmiş olan nafakalar kesilir mi?

Kesinlikle kesilmemesi gerekir. Çünkü:
Hukuk sisteminde genel kural kazanılmış hakların korunmasıdır.
Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları geriye yürümez (Anayasa madde 153).

Yapılacak düzenlemenin geriye dönük uygulanması hazırlıkları var
İktidarın nafaka yasa değişiklikleri ile ilgili olarak basına verdiği bilgilere göre, yoksulluk nafakasinda yapılacak değişiklikler, kanun yolu incelemesinde olanlar dahil olmak üzere görülmekte olan tüm davalarda da uygulanacaktır. Kısacası sadece açılacak davaları değil hangi aşamada olursa olsun açılmış tüm nafaka davalarını etkileyecek.

Kazanılmış nafaka hakları da tehlikede

Yasa değişikliği yapılırsa, bundan daha önce açılıp kesinleşmiş davalar da etkilenecek. Eski nafakalar da yasa çıktıktan sonra sadece 1 yıl daha ödenecek. Şu anda yasa değişikliği tartışmalarından haberi olmayan binlerce kadın yasa değiştikten bir yıl sonra birdenbire nafakasız kalacak. (Geçici md.1/)

Çocukların bakım ve eğitimi için verilen iştirak nafakasını kim ve neden azaltmak istiyor?

İştirak (katılım) nafakası, velayet hakkı kendisinde olmayan eşin (çoğunlukla babaların) ortak çocukların bakım ve eğitim giderlerine mali gücü oranında katıldığı nafakadır.

Verilere göre:

- Boşanma sonrasında çocukların %74,6'sının velayeti kadınlara veriliyor. Çocuk için sağlanan ortalama iştirak nafakası miktarı 1.422,30 TL.
- 2.303.859 hane (%8,5) sadece anne ve çocuk(lar)dan oluşuyor ve bu oran her geçen yıl artıyor.
- 3 yaşın altında çocuğu olan erkeklerin istihdam oranı %90,9 iken, kadınlarda bu oran sadece %26,9.
- 25-29 yaş grubundaki gençlerin %70'i ebeveyn(ler)i ile yaşıyor ve evden ayrılma yaşı gittikçe yükseliyor.
- Çocukların %36,8'i, kadınların %30,1'i, Türkiye ortalamasının üzerinde bir oranda yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında yaşıyor.

2013-2021 yılları arasında velayet sahibi olmayan eşlerin (yani çoğunlukla babaların) açtığı iştirak nafakasını azaltma davaları %83,3, tamamen kaldırma davaları ise %62 oranında artmıştır.

Kadınlara ödenen nafakaların indirilmesi/kaldırılması davalarında bu yüksek artışlar yoktur. Çocuk nafakaları için bu artış, nafaka mağduru olduğunu söyleyen erkeklerin çoğunun aslında iştirak nafakasından bahsettiği gerçeği ile de örtüşmektedir.

Zaten zorlu süreçlerle son derece düşük miktarlarda verilen nafaka hakkını tartışmaya açmak, boşanmak isteyen kadınları şiddet gördükleri veya mutsuz oldukları evliliklere ekonomik kaygılar nedeniyle mahkûm etmek; boşanmak isteyen erkeğin ise, evlilikten ve çocuklardan kaynaklanan sorumluluklarından daha kolay sıyrılmasını sağlamak anlamına gelir.

Kaynak: Adalet Bakanlığı Adli İstatistikler Raporları; Kadın Dayanışma Vakfı Yoksulluk Nafakası İzleme Raporu

Nafaka tartışması ne zaman bitebilir?

Nafaka hakkı, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile doğrudan ilgilidir. Eğitim ve istihdamda eşitlik sağlandığında; ev içi bakım sorumlulukları eşler, toplum ve devlet tarafından paylaşıldığında nafakaya da ihtiyaç kalmaz.

Bunun için yıllardır dile getirdiğimiz şu 5 acil talebimiz hayata geçirilmelidir:

- Eşit yurttaşlık hakkımızı aşındırmaktan vazgeçin
Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kimseye cinsiyeti, cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği nedeniyle ayrımcılık yapılamayacağını kabul edin. Kadınların hayatın her alanında eşit temsil ve katılımını sağlamak için somut adımlar atın.
- Kazanılmış haklarımızı tehdit eden söylem ve girişimlere son verin
6284 sayılı Kanun'un zayıflatılması, nafaka hakkının kısıtlanması, kadının miras hakkına el konulması gibi tartışmalara derhal son verin.
- Kadın Bakanlığı'nı yeniden kurun, tüm devlet mekanizmalarında eşitlik birimlerini oluşturun. Bağımsız kadın örgütlerini ve hak savunucularını engellemek yerine destekleyin.
- Evde, işte, sokakta, tüm toplumsal yaşamda şiddetsiz bir yaşam sürme hakkımız için
sığınak, cinsel şiddet kriz merkezi ve 7/24 destek hattıyla ulusal şiddet mücadele ağını derhal kurun; şiddetten kurtulan her kadına bağımsız bir yaşam kurabilmesi için gereken tüm olanakları sağlayın.
- Eğitimi eşitlikçi, ayrımcılıktan uzak, bilimsel, parasız hale getirin.
4+4+4 parçalı eğitim sistemine son verin, 12 yıl kesintisiz ve parasız eğitime geçin.
- Kamu ve özel sektörde eşit istihdam ve yönetimi sağlayın. İşyerlerinde ayrımcılık ve şiddeti önleme mekanizmaları oluşturun. Babaların da çocuk bakım yükümlülüğünü gözeterek, cinsiyet ayrımcılığı yapılmadan her işyerine ve her mahalleye ücretsiz kreşler açılmasını sağlayın.

Bunlar için yasa değişikliğine gerek yok, Anayasal sosyal devlet ve eşitlik ilkelerinin gereklerine göre var olan yasaları uygulayın yeter!

Nafaka tartışması, kadınlar evlerde, sokaklarda, kamusal hayatın her alanında ve her zaman eşit, güvende ve özgür hissedebildiğinde biter.